

Cristina Rotaru • Andra-Roxana Trandafir

Valerian Cioclei

Drept penal. Partea specială II

Curs tematic

- Infrațiuni contra autorității
- Infrațiuni contra înfăptuirii justiției
- Infrațiuni de corupție și de serviciu
- Infrațiuni de fals
- Infrațiuni contra siguranței circulației pe drumurile publice
- Infrațiuni contra familiei

Ediția 3

- revizuită și adăugită -

Editura C.H. Beck
București 2019

Cuprins

Cuvânt-înainte	IX
-----------------------------	-----------

Abrevieri.....	XI
-----------------------	-----------

Lucrări frecvent citate.....	XIII
-------------------------------------	-------------

Tema I. Infrapecuni privind autoritatea și frontiera de stat.....	1
--	----------

I.1. Caracterizarea generală a infracuniilor privind autoritatea	1
I.2. Ultrajul	5
I.3. Uzurparea de calități oficiale.....	19
I.4. Sustragerea sau distrugerea de înscrisuri.....	25
I.5. Ruperea de sigilii.....	28
I.6. Sustragerea de sub sechestru	32

Tema a II-a. Infrapecuni contra înfăptuirii justiției	37
--	-----------

II.1. Caracterizarea generală a infracuniilor contra înfăptuirii justiției	37
II.2. Nedenunțarea	43
II.3. Omisiunea sesizării	53
II.4. Inducerea în eroare a organelor judiciare.....	61
II.5. Favorizarea făptuitorului.....	71
II.6. Tănuirea	81
II.7. Obstrucționarea justiției	91
II.8. Influențarea declarațiilor	97
II.9. Mărturia mincinoasă	106
II.10. Răzbunarea pentru ajutorul dat justiției	116
II.11. Sustragerea sau distrugerea de probe ori de înscrisuri	123
II.12. Presiuni asupra justiției	129
II.13. Compromiterea intereselor justiției.....	131
II.14. Încălcarea solemnității ședinței.....	138
II.15. Ultrajul judiciar.....	144
II.16. Cercetarea abuzivă	154
II.17. Supunerea la rele tratamente	161
II.18. Tortura	167
II.19. Represiunea nedreaptă	174
II.20. Asistența și reprezentarea neloială	181
II.21. Evadarea.....	186
II.22. Înlesnirea evadării.....	196

II.23. Nerespectarea hotărârilor judecătorești	203
II.24. Neexecutarea sancțiunilor penale.....	213
Tema a III-a. Infracțiuni de corupție și de serviciu	218
Capitolul 1. Infracțiuni de corupție	218
III.1.1. Caracterizarea generală a infracțiunilor de corupție	219
III.1.2. Luarea de mită	222
III.1.3. Darea de mită	237
III.1.4. Traficul de influență	246
III.1.5. Cumpărarea de influență	256
III.1.6. Fapte săvârșite de către membrii instanțelor de arbitraj sau în legătură cu aceștia.....	263
III.1.7. Fapte săvârșite de către funcționari străini sau în legătură cu aceștia.....	265
Capitolul 2. Infracțiuni de serviciu.....	267
III.2.1. Caracterizarea generală a infracțiunilor de serviciu.....	268
III.2.2. Delapidarea	271
III.2.3. Purtarea abuzivă	282
III.2.4. Abuzul în serviciu.....	287
III.2.5. Neglijența în serviciu	296
III.2.6. Folosirea abuzivă a funcției în scop sexual	302
III.2.7. Uzurparea funcției	308
III.2.8. Folosirea funcției pentru favorizarea unor persoane.....	312
III.2.9. Violarea secretului corespondenței	319
Tema a IV-a. Infracțiuni de fals	325
Capitolul 1. Falsificarea de monede, timbre sau alte valori	325
IV.1.1. Caracterizarea generală a infracțiunilor de falsificare de monede, timbre sau alte valori	326
IV.1.2. Falsificarea de monede	329
IV.1.3. Falsificarea de titluri de credit sau instrumente de plată	333
IV.1.4. Falsificarea de timbre sau efecte poștale	340
IV.1.5. Punerea în circulație a valorilor falsificate	342
IV.1.6. Deținerea de instrumente în vederea falsificării de valori	350
IV.1.7. Emiterea frauduloasă de monedă.....	354
IV.1.8. Falsificarea de valori străine.....	358
Capitolul 2. Falsificarea instrumentelor de autentificare sau de marcă.....	359
IV.2.1. Caracterizare generală a infracțiunilor de falsificare a instrumentelor de autentificare sau de marcă	360
IV.2.2. Falsificarea de instrumente oficiale	362
IV.2.3. Folosirea instrumentelor false	366
IV.2.4. Falsificarea de instrumente de autentificare străine.....	369

Capitolul 3. Falsuri în înscrisuri	370
IV.3.1. Caracterizare generală a infracțiunilor de falsuri în înscrisuri	371
IV.3.2. Falsul material în înscrisuri oficiale	377
IV.3.3. Falsul intelectual	385
IV.3.4. Falsul în înscrisuri sub semnătură privată	393
IV.3.5. Uzul de fals	399
IV.3.6. Falsificarea unei înregistrări tehnice	403
IV.3.7. Falsul informatic	407
IV.3.8. Falsul în declarații	412
IV.3.9. Falsul privind identitatea	418
IV.3.10. Infracțiuni de fals comise în legătură cu autoritatea unui stat străin	424
Tema a V-a. Infracțiuni contra siguranței publice	425
V.1. Caracterizare generală a infracțiunilor contra siguranței circulației pe drumurile publice	426
V.2. Punerea în circulație sau conducerea unui vehicul neînmatriculat	429
V.3. Conducerea unui vehicul fără permis de conducere	437
V.4. Conducerea unui vehicul sub influența alcoolului sau a altor substanțe	444
V.5. Refuzul sau sustragerea de la prelevarea de mostre biologice	451
V.6. Părăsirea locului accidentului ori modificarea sau ștergerea urmelor acestuia	456
Tema a VI-a. Infracțiuni care aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială	462
VI.1. Caracterizare generală a infracțiunilor contra familiei	463
VI.2. Bigamia	466
VI.3. Incestul	472
VI.4. Abandonul de familie	476
VI.5. Nerespectarea măsurilor privind încredințarea minorului	485
VI.6. Împiedicarea accesului la învățământul general obligatoriu	496
Bibliografie	501

Tema I

Infracțiuni privind autoritatea și frontiera de stat

În Titlul III al Părții speciale din Codul penal, intitulat „Infracțiuni privind autoritatea și frontiera de stat”, sunt reluate infracțiunile grupate în Codul penal anterior în Titlul V – „Infracțiuni contra autorității”, mai puțin infracțiunea de ofensă adusă unor însemne, și sunt introduse patru infracțiuni noi privind frontiera de stat.

Titlul este structurat în două capitole: Capitolul I – Infracțiuni contra autorității; Capitolul II – Infracțiuni privind frontiera de stat.

Din motive didactice, vom trata în această lucrare doar infracțiunile din primul capitol.

I.1. Caracterizarea generală a infracțiunilor privind autoritatea

Infracțiunile reunite în acest capitol au un conținut eterogen, dar prin intermediul lor este protejată aceeași valoare – autoritatea, întruchipată în diferite modalități: de persoane care exercită autoritatea de stat, de semne distinctive sau uniforme, de sigilii etc. Incriminările din Titlul V al Codului penal anterior au fost preluate în acest capitol, cu excepția infracțiunii de ofensă adusă unor însemne. În Expunerea de motive la Proiectul de lege privind Codul penal (în continuare „*Expunerea de motive a Codului penal*”) se menționează că „renunțarea la infracțiunea de ofensă adusă unor însemne reprezintă concluzia la care s-a ajuns în urma analizării necesității acestei incriminări, dar și a proporționalității dintre natura și severitatea mijloacelor de constrângere, pe de o parte, și importanța valorii sociale ocrotite prin aceste mijloace, pe de altă parte. În ceea ce privește necesitatea incriminării unei asemenea fapte nu există argumente care să susțină în mod rezonabil menținerea acesteia în sfera de protecție penală, în condițiile în care practica judiciară este aproape inexistentă în această materie”. Capitolul cuprinde cinci infracțiuni: Ultrajul (art. 257), Uzurparea de calități oficiale (art. 258), Sustragerea sau distrugerea de înscrisuri (art. 259), Ruperea de sigilii (art. 260), Sustragerea de sub sechestru (art. 261).

Puterea de stat se exercită prin intermediul instituțiilor de stat. Pentru ca puterea de stat să poată fi exercitată într-un stat democratic este necesar nu doar ca instituțiile publice să își poată impune voința, ci să se bucure și de respect din partea cetățenilor. Infracțiunile din acest capitol au ca *obiect juridic generic* relațiile sociale privind autoritatea, protejând respectul datorat instituțiilor publice, prestigiul acestora, premise necesare pentru exercitarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor ce le revin¹.

Unele din infracțiunile din acest capitol au și un *obiect juridic secundar*, deoarece prin intermediul lor sunt ocrotite și alte valori: libertatea, integritatea fizică, sănătatea și viața persoanei (de exemplu, în cazul infracțiunii de ultraj).

Obiectul material

Obiectul material există doar în cazul infracțiunilor pentru care obiectul juridic are și o materializare. Astfel, în cazul infracțiunii de ultraj săvârșite prin exercitarea de violențe, *obiectul material secundar* este reprezentat de corpul persoanei, iar în cazul infracțiunii prevăzute de art. 259 C.pen., obiectul material constă într-un înscris.

Subiecții infracțiunilor

Subiectul activ nu este, de regulă, circumstanțiat. O anumită calitate a făptuitorului conduce în cazul unor infracțiuni la reținerea unei variante agravate: de exemplu, calitatea de custode în cazul infracțiunii de sustragere de sub sechestru sau a celei de rupere de sigilii, calitatea de funcționar public în cazul infracțiunii de sustragere sau distrugere de înscrisuri.

Subiectul pasiv principal este instituția publică a cărei autoritate a fost vătămată prin fapta săvârșită. La infracțiunea de ultraj, *subiectul pasiv secundar* este funcționarul public ce îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat și față de care s-a săvârșit fapta. În cazul variantei de la alin. (3) al art. 257 C.pen., subiectul pasiv este un membru de familie al funcționarului public, iar în cazul agravantei de la alin. (4), subiectul pasiv poate fi doar un polițist sau jandarm.

Locul și timpul săvârșirii infracțiunilor

Nu prezintă relevanță pentru realizarea condițiilor de tipicitate în cazul infracțiunilor din acest capitol.

¹ A se vedea O. Loghin, A. Filipaș, Drept penal român. Partea specială, ed. revizuită, Casa de Editură și Presă „Șansa” SRL, București, 1992, p. 167.

Respect Situația premisă

Unele infracțiuni pot prezenta situație premisă. De exemplu, în cazul infracțiunii prevăzute de art. 257 C.pen., situația premisă constă în deținerea de către funcționar a unei funcții ce implică exercițiul autorității de stat, în cazul infracțiunii prevăzute de art. 260 C.pen. trebuie să existe un sigiliu legal aplicat, iar în cazul celei prevăzute de art. 261 C.pen., să existe un bun legal sechestrat.

Latura obiectivă

Elementul material se realizează, de regulă, printr-o acțiune, fiind vorba de infracțiuni comise: amenințarea, lovirea sau alte acte de violență; vătămarea corporală ori lovirile sau vătămarile cauzatoare de moarte la ultraj; sustragerea sau distrugerea în cazul art. 259 C.pen. etc.

Urmarea imediată este reprezentată de starea de pericol pentru prestigiul și respectul de care trebuie să se bucure autoritatea. La unele infracțiuni există și o *urmare imediată secundară*: de exemplu, la infracțiunea de ultraj, aceasta constă într-o vătămare adusă integrității fizice și sănătății sau decesul persoanei vătămate.

Legătura de cauzalitate rezultă, de regulă, *ex re*. În cazul infracțiunilor la care există și o urmare imediată secundară trebuie demonstrată legătura de cauzalitate între fapta comisă și rezultat (de exemplu, în cazul ultrajului realizat prin intermediul lovirilor sau vătămarilor cauzatoare de moarte trebuie dovedit că loviturile aplicate sunt cele care au determinat moartea funcționarului public).

Latura subiectivă

Vinovăția. Infracțiunile din acest capitol se săvârșesc cu intenție, directă sau indirectă.

Mobilul și scopul nu au relevanță în privința încadrării juridice, cu excepția variantelor prevăzute de alin. (2) și (3) ale art. 257 C.pen., unde săvârșirea unor infracțiuni împotriva funcționarului sau a unui membru de familie al acestuia trebuie comisă în scop de intimidare sau răzbunare.

Formele infracțiunilor

Tentativa este posibilă la majoritatea infracțiunilor, dar este sancționată doar în cazul infracțiunii prevăzute în art. 259 C.pen.

În cazul comiterii unei tentative la infracțiunea de omor împotriva unui funcționar public ce îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat se va reține forma consumată a infracțiunii de ultraj raportată la tentativă la omor, și nu tentativă la ultraj.

Consumarea are loc în momentul producerii urmării imediate.

Infrafracțiunea prevăzută de art. 258 C.pen. poate avea un caracter continuu, celelalte infrafracțiuni pot îmbrăca în principiu forma continuată.

Variante

Toate infrafracțiunile din capitol prezintă, pe lângă varianta tip, și variante agravate.

Sanctiuni

Sanctiunea prevăzută de lege este pedeapsa închisorii (de exemplu, în cazul infrafracțiunii prevăzute de art. 259 C.pen.) sau pedeapsa închisorii alternativ cu amenda [art. 258 alin. (1), (2), art. 260 și art. 261 C.pen.].

I.2. Ultrajul

Ultrajul este cea mai importantă infracțiune din acest capitol, date fiind valorile sociale ocrotite prin intermediul său, dar și frecvența cu care o întâlnim în practica judiciară. De-a lungul timpului, legiuitorul a înțeles să protejeze prin intermediul acestei incriminări atât autoritatea, cât și demnitatea, integritatea fizică și sănătatea persoanei. Sub regimul Codului penal din 1969, infracțiunea de ultraj (art. 239) a fost construită ca o unitate complexă legală, cu sancțiuni proprii, în conținutul său intrând infracțiuni ca insulta, calomnia, amenințarea, lovirea sau orice acte de violență, vătămarea corporală. Începând cu anul 2002, infracțiunea a suferit multe modificări, iar odată cu abrogarea infracțiunilor de insultă și calomnie, s-a considerat necesară și modificarea infracțiunii de ultraj, în sensul eliminării modalităților de săvârșire a faptei prin insultă și calomnie, ceea ce s-a și întâmplat prin Legea nr. 278/2006 pentru modificarea și completarea Codului penal, precum și pentru modificarea și completarea altor legi. Cum cele două infracțiuni contra demnității nu se regăsesc nici în noul Cod penal, textul actual al ultrajului nu prevede astfel de modalități, deși este greu de acceptat că se poate vorbi de o protejare a autorității atunci când se aduce atingere onoarei și demnității persoanei funcționarului public, reprezentant al autorității. Mai mult, inexistența unor texte care să incrimineze faptele de insultă și calomnie nu reprezintă un argument pentru inexistența ultrajului comis prin insultă sau calomnie, deoarece, atunci când a considerat necesar, legiuitorul a găsit formula potrivită care să suplinească o astfel de lipsă, așa cum s-a întâmplat în cazul infracțiunii de purtare abuzivă (art. 296 C.pen.) unde „întrebuințarea de expresii jignitoare față de o persoană de către cel aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu se pedepsește (...)”.

În actualul Cod penal, legiuitorul a optat pentru un alt mod de a construi infracțiunea de ultraj, acela al unei norme de referire, în sensul că art. 257 C.pen. reprezintă în realitate o variantă agravată a infracțiunilor la care face referire, fără a avea sancțiuni de sine stătătoare. Varianta tip reglementată în alin. (1) se distinge prin aceea că, alături de infracțiunile ce în mod tradițional intrau în componența infracțiunii de ultraj (amenințarea, lovirea sau alte violențe, vătămarea corporală), face trimitere și la loviri sau vătămări cauzatoare de moarte și la omor. Prin intermediul alin. (2) al art. 257 C.pen. s-a creat practic o agravantă pentru oricare infracțiune comisă cu intenție împotriva funcționarului public sau a bunurilor sale și, atâta vreme cât aceste infracțiuni nu sunt nici măcar enunțate în cadrul complexității, întrebarea firească este dacă nu era mai adecvată crearea unei circumstanțe agravante generale pentru situația în care subiectul pasiv al unei infracțiuni comise cu intenție este un funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat.

Varianta asimilată din alin. (3) vine să suplinească renunțarea la articolul din Codul penal anterior privind *cazurile speciale de pedepsire*, prin care erau sancțio-

Respectate faptele de violență psihică sau fizică îndreptate împotriva soțului, copiilor sau părinților anumitor categorii de funcționari (polițist, jandarm etc.), în scop de intimidare sau răzbunare. A fost introdusă în conținutul infracțiunii de ultraj, întrucât aceasta nu reprezintă în fapt altceva decât o formă specială de amenințare îndreptată împotriva funcționarului pentru fapte îndeplinite în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu acestea. În plus, noua reglementare sancționează violențele sau amenințările îndreptate nu numai împotriva soțului, părinților sau copiilor unui polițist, jandarm sau militar, ci a celor îndreptate împotriva unui membru de familie al oricărui funcționar care deține o funcție care implică exercițiul autorității de stat, când aceste fapte sunt comise în scop de intimidare sau de răzbunare”¹.

Alin. (4) reprezintă o agravantă pentru faptele prevăzute în alin. (1)-(3) comise asupra unui subiect dublu calificat, polițist sau jandarm, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții.

În doctrină s-a pus problema dacă infracțiunea de ultraj este una complexă sau dacă reprezintă variante calificate ale altor infracțiuni², agravante construite prin intermediul unei norme de referire.

Încercarea de a încadra această infracțiune în una din cele două categorii pleacă de la o premisă greșită, și anume aceea că vorbim de două categorii de norme antagonice. Infracțiunea prevăzută în art. 279 este o infracțiune complexă [fiind îndeplinite condițiile art. 35 alin. (2) C.pen.], iar din punct de vedere al tehnicii de reglementare este o normă de referire³, caracteristică ce nu o anulează pe cea dintâi.

Mai mult, dacă ne raportăm la art. 257 alin. (2) C.pen., în care se vorbește despre infracțiuni comise împotriva unui funcționar public sau asupra bunurilor acestora, ultrajul va constitui tot o infracțiune complexă, o agravantă a acestor infracțiuni, dar ca tehnică de legiferare nu se poate vorbi de o normă de referire, ci de o normă-cadru (sau normă în alb)⁴.

¹ A se vedea Expunerea de motive a Codului penal.

² A se vedea A. Șinc, Probleme controversate privind dispozițiile art. 279 din Codul penal (www.juridice.ro). Deși studiul se referă la ultrajul judiciar, observațiile rămân valabile și în cazul infracțiunii de ultraj.

³ F. Streteanu, *Tratat de Drept penal, Partea generală*, vol. I, Ed. C.H. Beck, București 2008, p. 149, „Tot astfel sunt norme de referire și normele care incriminează infracțiuni complexe”.

⁴ Conform distincției făcute de V. Dongoroz (*Drept penal*, 1939, p. 92) și a fost preluată de alți autori (C. Bulai, B. Bulai, *Manual de Drept penal, Partea Generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 92-94) normele penale incomplete pot fi grupate în norme penale-cadru (în alb), norme de trimitere și norme de referire.

Normele de incriminare cadru (în alb) sunt norme cu enunț generic și o sancțiune corespunzătoare, conținutul propriu-zis al incriminării fiind împrumutat din altă normă.

Normele de trimitere sunt acelea care împrumută sancțiunea sau dispoziția din cuprinsul altor norme, astfel încât elementele sunt încorporate în norma de trimitere ca și cum ar fi ale acesteia.

Ca atare, deși este evident că ultrajul este o agravantă a infracțiunilor la care face referire, nu înseamnă că nu este în același timp o infracțiune complexă.

Caracterizarea celor două norme ca normă de referire [alin. (1)] și normă cadru [alin. (2)] este importantă, pentru că orice modificare privind norma la care se face referire atrage implicit și o modificare corespunzătoare a conținutului infracțiunii de ultraj. Cu toate acestea, conform dispozițiilor art. 5 alin. (2) din Legea nr. 187/2012, în cazul abrogării normei completatoare, norma incompletă va păstra elementele preluate de la aceasta, inclusiv limitele de pedeapsă, în forma existentă la data abrogării, afară de cazul în care legea dispune altfel.

Norma incriminatoare

Art. 257. Ultrajul

(1) Amenințarea săvârșită nemijlocit sau prin mijloace de comunicare directă, lovirea sau alte violențe, vătămarea corporală, lovirile sau vătămrile cauzatoare de moarte ori omorul săvârșite împotriva unui funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții, se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracțiune, ale cărei limite speciale se majorează cu o treime.

(2) Săvârșirea unei infracțiuni împotriva unui funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat ori asupra bunurilor acestuia, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu, se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracțiune, ale cărei limite speciale se majorează cu o treime.

(3) Cu aceeași pedeapsă se sancționează faptele comise în condițiile alin. (2), dacă privesc un membru de familie al funcționarului public.

(4) Faptele prevăzute în alin. (1)-(3), comise asupra unui polițist sau jandarm, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții, se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracțiune, ale cărei limite se majorează cu jumătate.

Obiectul juridic

Infracțiunea de ultraj are un obiect juridic complex.

Obiectul juridic principal este reprezentat de relațiile sociale privind respectul datorat autorității de stat. În Titlul III din Constituție, intitulat „Autoritățile publice”,

Normele de referire împrumută dispoziția sau sancțiunea din alte norme, dar urmează regimul acestora, în sensul că orice modificare în cadrul normei la care se face referire conduce la o modificare a normei de referire.

Pe când normele de referire se completează cu dispoziții din una sau mai multe norme indicate de legiuitor, norma în alb poate fi completată cu prevederi dintr-un număr nedeterminat de norme. A se vedea *F. Streteanu*, op. cit., p. 138, 150.

găsim enumerate principalele instituții ale statului – Parlamentul, Președintele României, Guvernul, Administrația publică centrală și locală, Autoritatea judecătorească, care reprezintă cele trei mari puteri: legislativă, executivă și judecătorească¹. Alături de acestea, Legea fundamentală reglementează și alte autorități: Avocatul Poporului (Capitolul IV din Titlul II), Curtea Constituțională (Titlul V), Curtea de Conturi (Titlul IV – art. 140) etc.

Prin intermediul *obiectului juridic secundar* sunt protejate alte valori sociale – libertatea psihică, integritatea fizică și psihică, sănătatea și viața persoanei.

Obiectul material

În principiu, având în vedere valoarea ocrotită nemijlocit, la infracțiunea de ultraj nu există un obiect material principal.

Dacă fapta este săvârșită prin exercitarea de violențe fizice asupra funcționarului public, există un *obiect material secundar* al infracțiunii, constând în corpul persoanei vătămate. În situația în care fapta este săvârșită prin amenințare, infracțiunea nu are obiect material secundar.

Subiecții infracțiunii

Subiectul activ al ultrajului este necircumstanțiat și poate fi orice persoană. Participația este posibilă în toate formele (coautorat, instigare, complicitate)².

Subiectul pasiv. Ultrajul are un *subiect pasiv principal*, reprezentat de instituția ce exercită puterea de stat (autoritatea publică), în cadrul căreia își desfășoară activitatea funcționarul public. Are de asemenea un *subiect pasiv secundar* sau adiacent – funcționarul public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții.

Ca atare, subiectul pasiv trebuie să îndeplinească cumulativ două condiții:

- să fie funcționar public conform dispozițiilor art. 175 C.pen.³;

¹ Conform art. 1 alin. (4) din Constituție, „Statul se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor – legislativă, executivă și judecătorească – în cadrul democrației constituționale”.

² „Infracțiunea de ultraj poate fi săvârșită nu numai de persoane particulare, ci și de funcționari față de alți funcționari, cu condiția să fie întrunite și celelalte elemente obiective și subiective ale infracțiunii” (Plenul Trib. Suprem, decizia de îndrumare nr. 6/1967, în Com. vol. II, p. 25).

³ Art. 175 C.pen.: „(1) Funcționar public, în sensul legii penale, este persoana care, cu titlu permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație: a) exercită atribuții și responsabilități, stabilite în temeiul legii, în scopul realizării prerogativelor puterii legislative, executive sau judecătorești; b) exercită o funcție de demnitate publică sau o funcție publică de orice natură; c) exercită, singură sau împreună cu alte persoane, în cadrul unei regii autonome, al altui operator economic sau al unei persoane juridice cu capital integral sau majoritar de stat, atribuții legate de realizarea obiectului de activitate al acesteia. (2) De asemenea, este consi-

Respectiv să îndeplinească o funcție ce implică exercițiul autorității de stat.

În ceea ce privește noțiunea de *funcționar public*, aceasta trebuie interpretată prin prisma legii penale, și nu din perspectiva Legii nr. 188/1999 privind Statutul funcționarilor publici¹ sau a altor dispoziții legale. Curtea Constituțională a învederat prin intermediul mai multor decizii că noțiunea de funcționar public are un caracter autonom².

În ceea ce privește a doua condiție, funcționarii publici la care face referire art. 175 alin. (1) lit. a) și lit. b) teza I C.pen. îndeplinesc o funcție ce implică exercițiul autorității de stat. Nu același lucru se poate spune însă despre cei prevăzuți la lit. b) teza a II-a și lit. c). De exemplu, directorul unei persoane juridice cu capital integral sau majoritar de stat [art. 175 alin. (1) lit. c) C.pen.], profesorul, medicul sau contabilul care lucrează în sistemul public [art. 175 alin. (1) lit. b) teza a II-a C.pen.] nu îndeplinește condițiile pentru a fi subiect pasiv al infracțiunii de ultraj. În cazul funcționarilor publici „asimilați”, prevăzuți la alin. (2) al art. 175 C.pen., trebuie văzut de la caz la caz dacă îndeplinesc o funcție ce implică exercițiul autorității de stat. De exemplu, notarul public și executorul judecătoresc îndeplinesc o asemenea funcție, dar nu același lucru se poate spune despre expertul judiciar sau interpret.

S-a subliniat în jurisprudența mai veche că nu toate persoanele care activează în cadrul unei autorități publice pot fi considerate că îndeplinesc o „funcție ce implică exercițiul autorității de stat”, ci „numai cele care au competența să emită acte, să dea dispoziții și să ia măsuri cu caracter obligatoriu, exprimând prin aceasta voința organului de stat din care fac parte, precum și cele care sunt însărcinate cu executarea dispozițiilor și măsurilor luate”³. S-a decis că sunt asemenea persoane magistratul, polițistul, pădurarul⁴, primarul comunei⁵, paznicul unei unități⁶, nu însă și contabilul angajat la o instanță judecătorească, grefierul, secretarul unui birou parlamentar.

derată funcționar public, în sensul legii penale, persoana care exercită un serviciu de interes public pentru care a fost învestită de autoritățile publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public”.

¹ Legea nr. 188/1999, republicată (M.Of. nr. 365 din 29 mai 2007).

² „Libertatea legiuitorului de a defini noțiunile cu care operează în procesul de reglementare poate da naștere la diferențe în determinarea conținutului și a înțelesului aceluiași termen, în raport cu domeniul reglementat. Faptul poate genera dificultăți de interpretare cu ocazia aplicării dispozițiilor legale care conțin noțiuni omonime folosite cu sens diferit, dar – în măsura în care nu se abate de la Constituție – nu este neconstituțional.

În cazul noțiunilor de «funcționar public» și de «funcționar», definite la art. 147 C.pen., nu se poate reține că textul de lege menționat este neconstituțional, deoarece Constituția nu conține definiții ale acestor noțiuni, iar din faptul că prin art. 72 alin. (3) lit. i) stabilește ca statutul funcționarilor publici să fie reglementat prin lege organică nu se poate trage concluzia că definițiile date în acel act normativ sunt obligatorii pentru înțelegerea și aplicarea Codului penal”. A se vedea, în acest sens, DCC nr. 176/18.06.2002 (M.Of. nr. 542 din 24 iulie 2002). A se vedea și DCC nr. 256/05.12.2000 (M.Of. nr. 5 din 5 ianuarie 2001); DCC nr. 2/15.01.2014 (M.Of. nr. 71 din 29 ianuarie 2014).

³ A se vedea Com. vol. II, p. 21.

⁴ C.S.J., Secția penală, decizia nr. 647/13.03.1998, în B.J.3, p. 784, 785.

⁵ C.S.J., Secția penală, decizia nr. 604/01.02.2002, în B.J.3, p. 785.

⁶ A se vedea Rep. 82, nota la speța 11, p. 393.

Respect per

În actuala reglementare nu se mai poate reține o asemenea infracțiune în cazul amenințării sau exercitării de violențe împotriva unui magistrat, deoarece ea face obiectul unei incriminări distincte – ultrajul judiciar, care este o infracțiune contra înfăptuirii justiției.

Însă, prin raportare la practica judiciară anterioară actualului Cod penal, se poate susține că în prezent subiectul pasiv al infracțiunii de ultraj poate fi polițistul, jandarmul, ministrul, primarul, deputatul, senatorul, primarul¹, notarul public, executorul judecătoresc. Nu cred că pot fi incluși în această sferă, de exemplu, rectorul unei universități publice, directorul unei regii autonome cu capital integral sau majoritar de stat, medicul angajat al unei instituții medicale publice, deoarece aceștia nu îndeplinesc o funcție ce implică exercițiul autorității de stat.

Dacă la data săvârșirii faptei subiectul pasiv nu mai deținea o funcție implicând exercițiul autorității de stat, nu se poate reține infracțiunea de ultraj, chiar dacă infracțiunea a fost săvârșită în legătură cu acte îndeplinite în exercițiul funcțiunii².

Pluralitatea de subiecți pasivi atrage reținerea unui concurs de infracțiuni, deoarece „autoritatea de stat este protejată prin intermediul protecției acordate fiecărui reprezentant al său, căruia deci îi sunt inevitabil ocrotite drepturile fundamentale cuprinse în obiectul special al infracțiunii”³.

O practică judiciară constantă a confirmat această opinie exprimată în doctrină. Se poate pune însă întrebarea ce aplicabilitate are ea în actuala reglementare, atunci când ultrajul se comite prin intermediul omorului calificat, în sensul că sunt uciși în aceeași împrejurare doi sau mai mulți funcționari publici care îndeplinesc o funcție ce implică exercițiul autorității de stat. În primul rând, ar trebui rezolvată problema dacă ultrajul e o normă de referire care se completează cu conținutul infracțiunii de omor sau putem considera că se poate completa și cu cel al infracțiunii de omor calificat, deși textul art. 257 alin. (1) C.pen. nu prevede expres aceasta. Dacă răspunsul este da (se pare că legiuitorul a folosit denumirea generică a infracțiunii, care cuprinde și varianta calificată), s-ar putea opta între reținerea unui concurs real (sau, după caz, formal) între două infracțiuni de ultraj, raportată fiecare la câte o infracțiune de omor [art. 257 alin. (1) raportat la art. 188, art. 257 alin. (1) raportat la art. 188 cu aplicarea art. 38 C.pen.] și reținerea unei infracțiuni de ultraj raportată la o

¹ Inculpatul a fost trimis în judecată pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 257 alin. (1) raportat la art. 206 C.pen., reținându-se în sarcina sa că l-a amenințat pe primarul comunei pentru că nu i-a acordat un ajutor bănesc [Jud. Tecuci, sentința penală nr. 310/2015 (www.rolii.ro)].

² Instanța a reținut că, aflați în stare de ebrietate, inculpații au observat în sala de așteptare a stației unde se aflau pe C.L., fost subofițer de miliție, și, pentru motivul că acesta, în perioada în care a fost subofițer de miliție, îl sancționase contravențional pe unul dintre ei, l-au insultat și lovit cu pumnii și picioarele. Nu se poate reține infracțiunea de ultraj, deoarece subiectul pasiv al infracțiunii, la data când a fost insultat și lovit de către inculpați, nu mai avea calitatea de funcționar și, deci, nu mai îndeplinea o funcție care „să implice exercițiul autorității de stat” [Trib. Suprem, Secția penală, decizia nr. 1672/02.07.1985, în Culegere de decizii ale Tribunalului Suprem pe anul 1985, p. 320]

³ A se vedea O. Loghin, A. Filipaș, op. cit., 1992, p. 173.